

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA-4101-07-01/2012/P/12/057

Katowice, 23 lipca 2012 r.

Pan
Andrzej Kotala
Prezydent Miasta Chorzów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Urzędzie Miasta Chorzów, zwanym dalej „Urzędem”, w zakresie kształcenia uczniów niepełnosprawnych o specjalnych potrzebach edukacyjnych – w latach szkolnych 2009/2010 - 2011/2012.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 13 lipca 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ust.1 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezydentowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, kontrolowaną działalność.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące ustalenia i oceny cząstkowe:

- I. Miasto zapewniło uczniom niepełnosprawnym o specjalnych potrzebach edukacyjnych odpowiednie formy kształcenia w prowadzonych 17 szkołach i 11 zespołach szkół². Uczniowie niepełnosprawni uczęszczali do 7 szkół specjalnych, 2 integracyjnych i 2 z oddziałami integracyjnymi oraz do 15 szkół ogólnodostępnych. Do ww. szkół, wg stanu na 30 września 2010 r. i 2011 r., uczęszczało odpowiednio 471 i 502 uczniów niepełnosprawnych. Tylko dwóch uczniów na 176, których dokumentację objęto analizą, uczęszczało do szkoły innej niż wskazana w orzeczeniu wydanym przez zespoły orzekające przy poradniach psychologiczno-pedagogicznych³, a czterech do szkoły odpowiadającej zaleceniom poradni, choć nie wskazanej dla nich jako optymalna. Zaznaczyć należy, że odstępstwa od zaleceń poradni we wszystkich ww. przypadkach podyktowane były decyzją rodziców uczniów.
- II. Środki finansowe przekazane przez Miasto szkołom specjalnym, integracyjnym oraz z oddziałami integracyjnymi przewyższały łączną kwotę otrzymanej na te szkoły części oświatowej subwencji ogólnej⁴ i dotacji celowych z budżetu państwa. W 2011 r. subwencja oświatowa łącznie z dotacjami wynosiła 14 611,26 tys. zł, a wydatki ww. szkół zrealizowane zgodnie z planem finansowym, stanowiły kwotę 18 945,78

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82, zwanej dalej „ustawą o NIK”, w związku z art.2 ustawy z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. Nr 227, poz. 1482 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym od 1 czerwca 2012 r.

² W ramach których funkcjonowało 20 szkół.

³ Dalej zwana „poradnią”.

⁴ Dalej zwana „subwencją oświatową”.

tys. zł, czyli z środków własnych Miasto sfinansowało 22,9 % wydatków. Natomiast w planowanych wydatkach na 2012 r. (wg stanu na 31 marca) w kwocie 20 496,72 tys. zł, subwencja oświatowa stanowiła 15 897,40 tys. zł⁵ (77,6 %).

Przekazane szkołom środki finansowe pozwalały na realizację indywidualnego nauczania uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Z nauczania indywidualnego, odpowiednio w latach 2009-2011 (według stanu na 30 września), korzystało 10, 13 i 20 uczniów. Wymiar zajęć nauczania indywidualnego, uzgodniony z organem prowadzącym, odpowiadał wymogom określonym w § 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży⁶.

Środki pozwalały również na realizację zajęć rewalidacyjnych, wyposażenie szkół w pomoce naukowe i dydaktyczne oraz na dofinansowanie kursów, szkoleń i studiów służących podnoszeniu kwalifikacji nauczycieli. Wydatki na zakup pomocy naukowych i dydaktycznych oraz książek, zrealizowane przez ww. szkoły w kwotach określonych w planach finansowych (§ 424) na lata 2010 i 2011, wynosiły 189 045,95 zł i 84 650,68 zł, a zaplanowane na 2012 r. (wg stanu na koniec I kwartału) - 65 799,00 zł.

Zgodnie z art. 17 ust. 3a pkt 1 ustawy z dnia 7 września 2004 r. o systemie oświaty⁷, uczniom niepełnosprawnym, których rodzice lub opiekunowie prawni złożyli stosowne wnioski, zapewniono bezpłatny transport do szkoły i opiekę w czasie przewozu. Liczba dzieci korzystających z przewozu odpowiadała liczbie złożonych w tej sprawie wniosków (nie było wniosków rozpatrzonych negatywnie). Poniesione przez Miasto wydatki na ten cel, w kolejnych latach 2009-2012 (I kwartał), wynosiły odpowiednio: 336 273 zł, 404 943 zł i 76 741 zł.

Nie zapewniono natomiast wystarczających środków na realizację wszystkich niezbędnych prac remontowych i modernizacyjnych w ww. szkołach, w tym prac związanych z koniecznością zapewnienia warunków określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁸, z uwagi na niedobór środków finansowych:

- w Gimnazjum Nr 8 z oddziałami integracyjnymi (do którego według stanu na 30 września 2010 r. i 2011 r. uczęszczało odpowiednio 26 i 28 uczniów niepełnosprawnych o specjalnych potrzebach edukacyjnych) nie dokonano m.in. wymiany zniszczonej wykładziny podłogowej i naprawy uszkodzonych posadzek. Nie zabezpieczono poręczy i otwartych przestrzeni między biegami schodów i na górnych zakończeniach klatek schodowych. Nie zapewniono zatem warunków bezpieczeństwa określonych w § 7 ust. 2 pkt 2 *rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny w szkołach* oraz w § 16 ust. 1 i 2 ww. rozporządzenia. Zaznaczyć należy, że do wykonania ww. prac szkoła była zobowiązana decyzją Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego⁹ z dnia 4 listopada 2010 r., wydaną w wyniku przeprowadzonej w szkole kontroli. Termin realizacji decyzji PPIS wyznaczył do 31 sierpnia 2011 r., a po prolongacie na wniosek dyrektora szkoły termin ten przedłużono do 31 sierpnia 2012 r.

Nie zapewniono także środków na realizację zgłoszonych przez szkołę potrzeb obejmujących m.in. modernizację oświetlenia w salach, malowanie ścian korytarzy i klatek schodowych, pełne dostosowanie budynku do potrzeb uczniów niepełnosprawnych poruszających się na wózkach (pozbawionych dostępu do części pracowni dydaktycznych) oraz remont boiska do siatkówki, które ze względu na znaczne uszkodzenia nawierzchni wyłączono z użytkowania.

- w Zespole Szkół Nr 3 – nie przeprowadzono remontu boiska tartanowego.

NIK przyjmuje do wiadomości, że przyczyną niezapewnienia środków na zrealizowanie ww. prac, były m.in. na ograniczenia finansowe związane z pogłębiającą się dysproporcją pomiędzy wydatkami na zadania oświatowe ponoszonymi przez Miasto a dochodami otrzymywanymi z budżetu państwa w postaci subwencji oświatowej oraz duża ilość wniosków pokontrolnych dotyczących zabezpieczenia ppoż. i stanu sanitarnego obiektów wskazywanych przez PPIS. Brak zapewnienia finansowania przez Państwo – zdaniem Prezydenta Miasta - uniemożliwił bieżącą realizację wszystkich wniosków i zadania realizowano sukcesywnie, mając na uwadze priorytety ich ważności.

⁵ Wg stanu na koniec I kwartału 2012 r. Miasto nie otrzymało jeszcze dotacji z budżetu państwa dla ww. szkół w ramach programów „Radosna szkoła” i „Wyprawka szkolna”.

⁶ Dz. U. Nr 175, poz. 1086.

⁷ Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm

⁸ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69, ze zm., zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie bezpieczeństwa i higieny w szkołach”.

⁹ Dalej zwanego „PPIS”.

III. W ocenie NIK, Miasto nie w pełni realizowało nadzór w zakresie finansowym i administracyjnym nad działalnością szkół, do których uczęszczali uczniowie niepełnosprawni, o którym mowa w art. 34a ust. 1 ustawy o systemie oświaty.

1. Analiza dokumentacji dotyczącej roku 2010 wykazała, że nierzetelnie weryfikowano informacje zawarte w przekazanych przez szkoły bazach danych oświatowych¹⁰ o liczbie uczniów posiadających aktualne orzeczenia o niepełnosprawności oraz rodzaju i stopniu tej niepełnosprawności, które następnie wprowadzono do systemu informacji oświatowej¹¹. Dane te miały bezpośredni wpływ na wysokość części oświatowej subwencji ogólnej otrzymanej na 2011 r., gdyż na ich podstawie sporządzono m.in. wykazy gminnych i powiatowych zadań oświatowych oraz metryczki subwencji oświatowej na 2011 r.¹².

W myśl postanowień art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 19 lutego 2004 r. o systemie informacji oświatowej¹³, Miasto w ramach sprawowanego nadzoru było zobowiązane do sprawdzenia poprawności danych przekazanych z baz danych oświatowych szkół z danymi uzyskanymi w ramach sprawowanego nadzoru.

W toku wspomnianej weryfikacji nie skorygowano nieprawidłowego ujęcia przez szkoły sześciu uczniów (na 471 wykazanych w bazie danych), którzy na dzień 30 września 2010 r. nie posiadali wymaganych orzeczeń poradni psychologiczno-pedagogicznych o potrzebie kształcenia specjalnego. I tak:

- w Gimnazjum Nr 2 wykazano jedną uczennicę jako posiadającą orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na niedosłyszenie, pomimo, że uczennica ta posiadała jedynie orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez Powiatowy Zespół Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności (PZOoSN). Kwota uzupełniająca subwencji przypadająca w 2011 r. na jednego ucznia z ww. niepełnosprawnością w ramach wagi P4 (zadania gminne) wyniosła 17 160,75 zł¹⁴.
- w Akademickim Zespole Szkół Ogólnokształcących również uczennicę posiadającą orzeczenie PZOoSN wykazano jako posiadającą orzeczenie poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na niepełnosprawność ruchową, w związku z czym przy naliczaniu subwencji została ona zakwalifikowana do wagi P3. Kwota uzupełniająca subwencji przypadająca w 2011 r. na jednego ucznia w ramach wagi P3 (zadania gminne) wyniosła 13 823,94 zł.
- w Zespole Szkół Integracyjnych¹⁵ wykazano czterech uczniów jako posiadających aktualne na dzień 30 września 2010 r. orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim. Faktycznie uczniowie ci orzeczenia uzyskali w dniach odpowiednio: 02.11.2010 r., 03.11.2010 r., 13.01.2011 r. i 28.01.2011 r. W subwencji uczniów tych zakwalifikowano do wagi P2. Kwota uzupełniająca subwencji przypadająca w 2011 r. na ww. czterech uczniów w ramach wagi P2 (zadania gminne) wyniosła 26 694,48 zł¹⁶.

Nie zapewniono również poprawności danych o liczbie uczniów posiadających na dzień 30 września 2010 r. orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania. Spośród 15 uczniów niepełnosprawnych wykazanych w SIO, dwóch nie posiadało ww. orzeczeń¹⁷.

Nie weryfikowano poprawności danych ujętych w bazach oświatowych przekazanych przez szkoły specjalne, do których - według stanu na dzień 30 września 2010 r. - uczęszczało 325 uczniów niepełnosprawnych o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Dane te porównywano jedynie z informacjami zawartymi w arkuszach organizacyjnych poszczególnych szkół. Natomiast nie sprawdzano ich zgodności z orzeczeniami poradni psychologiczno-pedagogicznych.

¹⁰ Analizą kontrolną objęto dane według stanu na 30 września 2010 r.

¹¹ Dalej zwanym „SIO”.

¹² Opracowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN) i zaakceptowanych przez Miasto. Wykazy takie co roku sporządzane są przez MEN na podstawie danych ujętych w SIO i przekazywane następnie jednostkom samorządu terytorialnego do sprawdzenia. Po sprawdzeniu są odsyłane z powrotem do MEN.

¹³ Dz. U. Nr 49, poz. 463, ze zm., obowiązująca do dnia 30 kwietnia 2012 r. dalej zwana „ustawą o SIO”.

¹⁴ (1 x wartość wagi x wskaźnik korygujący Di) x finansowy standard A, co odpowiada iloczynowi: wartość wagi x kwota bazowa.

¹⁵ Dalej jako „ZSI”.

¹⁶ Na jednego ucznia - 6 673,62 zł

¹⁷ Dotyczyło to jednego ucznia Zespołu Szkół Ogólnokształcących Nr 2 i jednej uczennicy Gimnazjum Nr 8

Za sprawdzenie poprawności danych przekazywanych jednostkom samorządu terytorialnego z baz danych oświatowych prowadzonych szkół i placówek oświatowych z danymi uzyskanymi w ramach sprawowanego nadzoru, w myśl art. 7 ust. 6 pkt 2, w zw. z art. 7 ust. 3 oraz art. 4 ust. 6 pkt 1 lit. a, ustawy o SIO, odpowiada prezydent miasta. Według Regulaminu organizacyjnego Urzędu, prowadzenie bazy danych SIO oraz sprawowanie w imieniu Prezydenta Miasta nadzoru nad prowadzonymi szkołami i innymi placówkami oświatowymi należało do zadań Wydziału Edukacji.

Według wyjaśnienia Prezydenta Miasta oraz Naczelnik Wydziału Edukacji, poprawności ww. danych ujętych w SIO nie zapewniono m.in. na skutek przeoczenia mylnie wprowadzonych informacji przez Szkoły oraz z uwagi na napięty terminarz prac nad spisem SIO i trudności kadrowe.

NIK nie podziela natomiast stanowiska Naczelnik Wydziału Edukacji oraz pracownika tego Wydziału odpowiedzialnego za zbieranie i przetwarzanie danych SIO, że fakt przyjmowania do szkół specjalnych wyłącznie uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego zwalnia z obowiązku weryfikacji danych wprowadzonych przez te szkoły do SIO. Weryfikacja ta powinna dotyczyć m.in. ważności orzeczeń oraz klasyfikacji niepełnosprawności.

Z ustaleń kontroli wynika również, że do czasu jej zakończenia, mylne dane wykazane w SIO na dzień 30 września 2010 r. nie były korygowane. Według wyjaśnienia pracownicy Wydziału Edukacji odpowiedzialnej za prowadzenie SIO, za wystarczające działanie uznano nieujęcie w kolejnym spisie SIO uczennic Gimnazjum Nr 2 i Gimnazjum Integracyjnego. Natomiast odnośnie czterech uczniów ZSI stwierdzono, że ostatecznie uzyskali oni orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego w późniejszym terminie.

NIK nie podziela tego stanowiska, gdyż zgodnie z art. 7 ust. 5 ustawy o SIO podmiot, który wprowadził dane do bazy danych oświatowych, obowiązany jest niezwłocznie usunąć stwierdzone nieprawidłowości i ponownie przekazać pełne zbiory danych zgodnie z zasadami określonymi w ustawie.

2. Niewystarczający był również nadzór nad przestrzeganiem przez szkoły obowiązujących przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników i uczniów, do którego sprawowania organ prowadzący zobowiązywały postanowienia 34a ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie oświaty. Nie wyegzekwowano bowiem od dyrektorów szkół wywiązania się ze spoczywającego na nich, w myśl § 3 ust. 2 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach*¹⁸, obowiązku przekazywania organowi prowadzącemu kopii protokołów z przeprowadzonych w szkołach kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, w tym warunków nauki.

Spośród 129 protokołów dotyczących kontroli przeprowadzonych w latach szkolnych 2009/2010-2011/2012 przez dyrektorów 28 szkół, w których kształcili się uczniowie niepełnosprawni o specjalnych potrzebach edukacyjnych, do Urzędu przekazano tylko 50 tj. 39%. Pozostałe protokoły szkoły dostarczyły do Urzędu w maju 2012 r., tj. w toku kontroli NIK, w tym osiem szkół, tj. 28,6% spośród 28 ww., dostarczyło protokoły za okres ostatnich trzech lat.

W szkołach, przed rozpoczęciem roku szkolnego przeprowadzano natomiast przeglądy, podczas których komisja złożona z przedstawicieli Miasta (w składzie Prezydent Miasta, Zastępcy Prezydenta Miasta, Naczelnicy Wydziałów Inwestycji Komunalnych i Remontów, Usług Komunalnych i Edukacji oraz Przewodniczący Komisji Edukacji Rady Miasta) oceniała przygotowanie szkoły do roku szkolnego, przy czym z przeglądów tych nie sporządzono żadnych dokumentów.

Zdaniem NIK przeprowadzanie komisyjnych przeglądów gotowości szkół, nie zwalniało dyrektorów szkół z obowiązku kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, w tym warunków nauki oraz przekazania kopii protokołów z tych kontroli organowi prowadzącemu.

3. Analiza arkuszy organizacyjnych Zespołu Szkół Integracyjnych¹⁹ wykazała, że liczebność niektórych oddziałów, wg stanu na 1 września lat objętych kontrolą, przekraczała limity określone w § 5 ust. 2

¹⁸ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69, ze zm., zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie bezpieczeństwa i higieny w szkołach”.

¹⁹ W skład ZSI wchodziły Szkoła Podstawowa Nr 22 oraz Gimnazjum Integracyjne.

załącznika nr 2 oraz § 5 ust. 2 załącznika nr 3 do *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół*²⁰.

Zgodnie z ww. przepisami liczba uczniów w oddziale szkoły integracyjnej (podstawowej i gimnazjum) powinna wynosić od 15 do 20, w tym od 3 do 5 uczniów niepełnosprawnych. Natomiast na 23 oddziały integracyjne utworzone w ZSI, przekroczenie określonej przepisami liczebności uczniów miało miejsce w przypadku 4 oddziałów w roku szkolnym 2009/2010 i 2010/2011 oraz w 2 oddziałów w roku 2011/2012. W roku 2009/2010 do 2 oddziałów Szkoły Podstawowej uczęszczało po 6 uczniów, a w 2 oddziałach Gimnazjum kształciło się łącznie 22 uczniów. Również w roku 2010/2011 o jednego ucznia przekroczone limit uczniów niepełnosprawnych w jednym oddziale Szkoły Podstawowej, natomiast w 3 oddziałach gimnazjalnych kształciło się po 22 uczniów. W roku 2011/2012 liczebność 2 oddziałów gimnazjalnych była przekroczona o jednego ucznia (21). Mimo przekroczenia liczebności oddziałów, organ prowadzący zatwierdził arkusze organizacyjne ZSI.

Przyczyną zatwierdzenia arkuszy organizacyjnych, w których przyjęto liczebność oddziałów większą jak wynika to z powołanego przepisu, było podanie przez Dyrektora ZSI stanu rzeczywistego na dzień sporządzenia arkuszy. Natomiast w ciągu roku uczniów ubywa m.in. w związku ze zmianą miejsca zamieszkania i utworzenie nowego oddziału byłoby nieracjonalne.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. **Zapewnienie właściwego nadzoru nad działalnością prowadzonych przez Miasto szkół, do których uczęszczają uczniowie niepełnosprawni, poprzez:**
  - rzetelną weryfikację ujmowanych w SIO danych dotyczących uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych,
  - egzekwowanie od dyrektorów szkół bieżącego przedkładania protokołów z przeprowadzonych kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, w tym warunków nauki,
  - dostosowanie organizacji oddziałów integracyjnych w zakresie liczebności uczniów do obowiązujących przepisów.
2. **Przekazanie do bazy danych oświatowych Śląskiego Kuratora Oświaty skorygowanych danych oświatowych, dotyczących uczniów niepełnosprawnych o specjalnych potrzebach edukacyjnych, mylnie wykazanych według stanu na 30 września 2010 r.**
3. **Podjęcie działań mających na celu zapewnienie środków finansowych na przeprowadzenie w szkołach prac remontowych i naprawczych zapewniających bezpieczne i higieniczne warunki pobytu i nauczania.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pana Prezydenta o przedstawienie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

---

²⁰ Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm.